WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
Faksi: (09) 7740 2139
www.wwf.fi, www.panda.org

WWF *for a living planet*®

Maa- ja metsätalousministeriö
Neuvotteleva virkamies Johanna Niemivuo-Lahti, johanna.niemivuo-lahti@mmm.fi
Lainsäädäntöneuvos Pekka Kemppainen, pekka.kemppainen@mmm.fi
kirjaamo@mmm.fi

4.6.2015

Viite: **MMM lausuntopyyntö 17.4.2015, Dnro MMM027:00/2014**
ASIA: **WWF:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta ja luonnonsuojelulain muuttamisesta**

WWF kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Ihmisen mukanaan levittämät vieraslajit ovat maailmanlaajuisesti toiseksi merkittävin uhkatekijä luonnon monimuotoisuudelle elinympäristöjen häviämisen jälkeen. Myös Suomessa vieraslajit ovat kasvava uhka alkuperäisluonnolle. On hyvä, että Suomessa on herätty tätä uhkaa torjumaan säätämällä asiasta erillinen laki.

Maa- ja metsätalousministeriön valmistelema kansallinen vieraslajistrategia valmistui vuonna 2014. Sen mukaan Suomessa on 157 haittaa aiheuttavaa vieraslajia ja 123 tarkkailua vaativaa tai paikallisesti haitallista vieraslajia. Kaikkein ongelmallisimmat lajit on vielä erikseen luokiteltu erityisen haitallisiksi vieraslajeiksi, joiden torjunta vaatii välittömiä toimenpiteitä. Niitä ovat jättiputket, kurtturuusu, espanjansiruetana, rapurutto ja minkki.

Kasvilajeista haitallisimpia alkuperäisen lajiston kannalta ovat mm. kurtturuusu, jätti- ja japanintatar, jättipalsami, jättiputki ja komealupiini. Nämä kaikki ovat edelleen suosittuja istutuskasveja. Lainsäädäntömme on vieraslajien tehokkaan torjunnan kannalta liian hajanainen ja heikko. Jopa erityisen haitalliseksi luokitellun kurtturuusun myynti on edelleen sallittua. Tämän takia on hyvin tervetullutta, että nyt ollaan säätämässä erillistä lakia vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta. Samalla myös luonnonsuojelulakia on tarpeen muuttaa.

Itämeren vieraslajitilanteen osalta laivojen painolastivesien käsittely on erityisen tärkeä asia. Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa (International Maritime Organization) hyväksyttiin vuonna 2004 kansainvälinen yleissopimus painolastivesiä koskien (International Convention for the Control and Management of Ships' Ballast Water and Sediments). Sopimuksen tarkoituksena on pyrkiä estämään alusten painolastivesien mukana leviävien vieraslajien kulkeutuminen uusiin elinympäristöihin. Yleissopimuksen voimaantulo edellyttää 30 valtion ja 35 % tonniston mukana

oloa. Suomi sitoutui muiden HELCOM-maiden tavoin ratifioimaan painolastivesiyleissopimuksen jo vuoden 2013 aikana. Yleissopimuksen on tällä hetkellä ratifioinut 44 valtiota (joiden yhteenlaskettu tonnisto on 32,86 %), mutta Suomi ei kuulu sopimuksen ratifioineiden valtioiden joukkoon. Suomen tulee ratifioida painolastivesiyleissopimus välittömästi.

WWF:n kommentit ja esitykset lausunnolla olevaan lakiluonnokseen

- On olennaisen tärkeää, millaiseksi ehdotetun lain määräysten kohteena olevien lajien joukko määritellään. Se tulee koostumaan toisaalta EU:n vieraslajiasetuksen mukaisesti (2.1.2016 mennessä) määriteltävästä ”unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelosta” sekä toisaalta lausunnolla olevan lakiesityksen (10§) mukaisesti määriteltävistä ”kansallisesti merkityksellisistä haitallisista vieraslajeista”. Haitallisimpien ja toimenpiteitä kiireellisimmin vaativien, eli käytännössä **vähintään kaikkien erityisen haitallisiksi vieraslajeiksi luokiteltujen lajien tulee sisältyä jompaan kumpaan näistä luetteloista**.
- Unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelo on luonnosvaiheessa, ja tämänhetkisen tiedon siihen tulisivat Suomessa esiintyvistä lajeista mukaan marunatuoksukki, kanadanvesirutto, japanin- ja jättitatar, jättiputket, keltamajavankaali, täplärapu, villasaksirapu, vaeltajakotilo ja kanadanhanhi. Näin ollen Suomen **kansallisesti merkityksellisten haitallisien vieraslajien listalle tulee ottaa ainakin kurtturuusu, espanjansiruetana, rapurutto ja minkki**. Lisäksi WWF:n mielestä kansallisesti merkityksellisten haitallisien vieraslajien listalle kuuluisivat myös ainakin supikoira, puronieriä, harmaanieriä, komealupiini ja jättipalsami. Kirjolohen osalta kansalliseen vieraslajistrategiaan (s. 46) kirjattu linjaus on hyvä, mutta sen tilannetta on seurattava erityisen valppaasti. Jos kirjolohen lisääntyminen tulee Suomessa säännölliseksi (kuten eteläisessä Ruotsissa jo tapahtuu), on laji lisättävä kansallisesti merkityksellisten haitallisien vieraslajien listalle.
- Lakiluonnoksen 4§ mukainen kiinteistön omistajan ja haltijan velvollisuus vieraslajien hävittämiseksi ja leviämisen rajoittamiseksi on hyvä. Sen lisäksi laissa olisi **luotava mahdollisuus kyseisten vieraslajien hävittämiseen myös ilman maanomistajan lupaa, jos kasvusto on karannut pihapiiristä tai puutarhasta**.
- Jotta lakiluonnoksen 4§ mukainen kiinteistön omistajan ja haltijan velvollisuus vieraslajien hävittämiseksi ja leviämisen rajoittamiseksi voi käytännössä toimia, **tulee kunnat velvoittaa järjestämään paikat, joihin haitallista vieraslajia sisältävää kasvijätettä voi tuoda turvallisesti käsiteltäväksi.** Puutarhajätteeseen, biojätteeseen tai kompostiin haitallisten vieraskasvilajien raivausjätettä ei saa laittaa, sillä lajit saattavat tällä tavalla levitä uusille paikoille.
- Lausunnolla olevan vieraslajilakiesityksen ja siihen liittyvän luonnonsuojelulain muutoksen yhteydessä on molemmissa laeissa tarpeen täsmentää lajin sisäisen geneettisen monimuotoisuuden ja lajipuhtauden suojelun merkitystä. Luonnonsuojelulaissa (37§) on määritelmä, jonka mukaan se, mitä ”*säädetään lajista, on vastaavasti sovellettava alalajiin, rotuun, kantaan ja muotoon*”. Viitaten erityisesti tapauksiin, joissa Suomeen on haluttu tuoda ja istuttaa alkuperäisestä luonnonvaraisesta kannastamme geneettisesti poikkeavia ja/tai hybridialkuperää olevia tarhattuja kiljuhanhia ja metsästys-/muuttohaukkoja, tulee

määritelmää täsmentää niin, että myös luonnonvaraisena esiintyvien lajien osalta **alkuperäisestä, luonnonvaraisesta kannastamme geneettisesti poikkeavaa tai hybridialkuperää oleva tarhakanta ja sellaisesta kannasta luontoon päästetyt tai karanneet yksilöt katsotaan vieraslajiksi**.

WWF Suomi

Jari Luukkonen
suojelujohtaja

Petteri Tolvanen
ohjelmapäällikkö

Sanna Kuningas
Meriasiantuntija

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet myös suojeluasiantuntija Matti Ovaska ja kenttäkoordinaattori Teemu Niinimäki.